KLIMAKARAKTERBOG

2016

Navn: Regeringen Lars Løkke Rasmussen II

Født den: 28 juni 2015

WWF

DET ØKOLOGISKE RÅD

Denne karakterbog er udarbejdet for at give en let overskuelig evaluering af regeringens samlede indsats i dens første år ved magten på de parametre, som har betydning for klimaet. Skema, karaktergivning og uddybende kommentarer er udarbejdet af WWF Verdensnaturfonden og Det Økologiske Råd.

Karaktererne viser, at regeringens præstation i det forløbne år har været utilstrækkelig. Vurderingen bygger på en forventning om, at regeringen vil bidrage til at løse klimaproblemet set i lyset af det langsigtede danske mål om fossil uafhængighed i 2050. Med dette menes, at Danmark ikke går baglæns eller skubber problemerne foran sig ved at undlade at gennemføre nødvendige initiativer. Det skal i den sammenhæng nævnes, at selv om Danmark anses for at være foregangsland på klima- og energiområdet, er det ikke korrekt – som hævdet af regeringen – at vi er langt foran alle andre lande. Ifølge Klimarådet, regeringens uafhængige rådgiver på klimaområdet, er Danmarks indsats for at nedbringe drivhusgasudledningen på niveau med den, der sker i de lande, vi normalt sammenligner os med.[i]

Karaktergivningen baserer sig på den officielle 7-trinsskala, der spænder fra den helt uacceptable præstation -3 til den fremragende præstation 12 (se bagerst i karakterbogen). Det samlede indtryk af regeringens indsats giver et snit på -1,7, hvilket vil sige ikke bestået.

Klimakarakterbogen vil blive udarbejdet hvert år forud for Folketingets åbning og dermed også forud for forhandlingerne om Finansloven.

Indsatsområde	Godt for klimaet +	Skidt for klimaet ÷	Karakter	Samlet indtryk
Nationale målsætninger		Forslag om at afskaffe nationalt 2020-mål om 40 % CO_2-reduktion	-3	-3
		Delmål om udfasning af kul og fossil energi i hhv. 2030 og 2035 annulleres	-3	
		Nyfortolkning af målet om fossilfrihed i 2050	0	
Energiproduktion	Mere plads til vindmøller på land		4	-3
		Forslag om aflysning af kystnære vindmølleparker	-3	
		Forslag om flytning af PSO-afgiften fra el-prisen til finansloven	-3	
		Fjernelse af støtte til varmepumper og geotermi med Finanslov 2016	-3	
		Manglende aktivitet for omlægning af energibeskatningen	-3	
		Manglende afklaring af ny model for støtte til vedvarende energi fra 2017	0	

Indsatsområde	Godt for klimaet +	Skidt for klimaet ÷	Karakter	Samlet indtryk
Energiforbrug	Grønnere BoligJob-ordning		2	0
	Vedtagelse af Bygnings-reglement 2015		4	
		Reduktion af energispareforpligtelsen	-3	
		Manglende indsats for energibesparelser i bygninger	0	
Landbrug		Landbrugspakke som øger klimabelastningen	-3	0
	Kompenserende tiltag ifm. landbrugspakken		2	
Transport		Gradvis indfasning af afgifter på elbiler	-3	-3
		Forslag om at beskære togfond og sløjfe planer om elektrificering af flere strækninger	-3	
		Sænkning af registreringsafgift på store biler og motorcykler	-3	
		Manglende opjustering af registreringsafgift for benzin og dieselbiler	0	
		Prioritering af flere motorveje	-3	

Indsatsområde	Godt for klimaet +	Skidt for klimaet ÷	Karakter	Samlet indtryk
Forskning & udvikling	Tilslutning til Obamas „Mission Innovation“		2	0
		Halvering af det største energiforskningsprogram, EUDP	-3	
		Generel nedskæring i de offentlige midler til energiforskning	-3	
EU-politik		Prioritering af at opnå lavest mulige danske reduktionsforpligtelse i 2030	-3	-3
		Mindre proaktiv dansk klimapolitisk linje i EU	0	
		Opnåelse af sænket krav til dansk ammoniakreduktion i NEC-direktivet	-3	
Internationalt	Tilslutning til Paris-aftalen		2	0
		Nedskæring af klimapuljen til udviklingslande	-3	
Gennemsnit				-1,7

BEGRUNDELSER FOR KARAKTERGIVNINGEN

NATIONALE MÅLSÆTNINGER

FORSLAG OM AT AFSKAFFE NATIONALT 2020-MÅL OM 40 % CO_2-REDUKTION

Energi- og klimaminister Lars Chr. Lilleholt annoncerede kort efter sin tiltrædelse i 2015, at regeringen ikke agtede at fastholde det nationale mål om 40 % CO_2-reduktion i 2020, som et flertal i Folketinget står bag. Det er for dyrt for samfundet og erhvervslivet, lød begrundelsen fra ministeren,[ii] som efterfølgende forsøgte at skabe flertal for forslaget ved at referere til forskellige tal for, hvor dyrt det ville blive. Han undlod bare at fortælle, at der ifølge beregningerne er samfundsøkonomiske fordele ved at gennemføre en række klimatiltag i landbruget.[iii] Regeringen undgik kun akkurat at komme i mindretal i folketingssalen om 40 %-målet ved at acceptere de Konservatives kompromisforslag om at fastsætte et nationalt 2030-mål i løbet af 2017.[iv] Umiddelbart inden havde regeringen offentliggjort den seneste basisfremskrivning, der viste, at 40 %-målet i 2020 tegner til at blive nået med allerede besluttede tiltag.[v] Dette er imidlertid ikke længere sikkert, hvis regeringen kommer igennem med sit forslag om at afskaffe den såkaldte PSO-afgift, jf. beregning fra Klimarådet.[vi]

Regeringens tildeles karakteren -3 for sit forslag om at afskaffe 2020-målet kort tid før det vigtige internationale klimatopmøde i Paris.

ANNULLERING AF DELMÅL OM AT UDFASE KUL I 2030 OG FOSSIL ENERGI I EL- OG VARMEPRODUKTIONEN I 2035

Venstre-regeringen gjorde hurtigt klart, at den ikke fastholder den forrige regerings delmål om udfasning af kul fra kraftværkerne senest i 2030, samt at el- og varmeforsyningen skal være omstillet til 100 % vedvarende energi i 2035.[vii] I flere andre europæiske lande er der ellers sat forskellige nationale delmål, herunder mål om kuludfasning, fordi det er entydigt klart, at kul er det mest skadelige fossile brændsel for klimaet og ikke er foreneligt med at holde den globale temperaturstigning et godt stykke under to grader. Portugal vil udfase i 2020, Storbritannien og Østrig i 2025 og Finland inden 2030.[viii] Men den danske regering vælger altså at gå modsatte vej.

Regeringen tildeles karakteren -3 for at annullere delmålene – på et tidspunkt, hvor flere andre lande sætter mål om bl.a. kuludfasning.

NYFORTOLKNING AF MÅLET OM FOSSILFRIHED I 2050

Det var i sin tid Venstres daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen, som annoncerede målet om at gøre Danmark helt fri af fossile brændsler, bl.a. i sin åbningstale i Folketinget i oktober 2008.[ix] I en tale på Venstres landsmøde i november sagde han"*...vi skal skabe en ny grøn markedsøkonomi, en grøn markedsøkonomi der kan lægge grunden til en ny holdbar vækstperiode i verdenshistorien. Og for så vidt angår Danmark, der vil jeg sætte det meget ambitiøse mål at vi skal gøre Danmark helt fri at fossile brændsler som olie, kul og gas. Vi skal skabe et fossil-frit Danmark, vi skal skabe en grøn vækstøkonomi i Danmark."*[x] Venstre erklærer i dag, at partiet fortsat står bag, at Danmark skal være uafhængig af fossile brændsler. Men der skelnes nu mellem *fossilfri* og *uafhængig af fossile brændsler* som værende to forskellige ting. Lars Chr. Lilleholt har således sagt, at målet ikke betyder, at fossile brændsler skal udfases helt, men at *"Danmark fra 2050 på årsbasis mindst skal producere vedvarende energi svarende til det samlede danske elforbrug."*[xi] Målet om fossil uafhængighed tolkes således ikke længere som fuldstændig fossil udfasning.

Regeringen tildeles karakteren 0 for at svække det danske 2050-mål ved ikke længere at stile mod en fuldstændig udfasning af fossile brændsler.

ENERGIPRODUKTION

MERE PLADS TIL VINDMØLLER PÅ LAND

Placering af nye vindmøller på land er langt billigere end placering til havs.[xii] Men ofte er der problemer med naboer, idet Danmark er et tætbeboet land. Regeringen har i forbindelse med den nyeste vækstpulje[xiii] øget nedrivningspuljen for tiloversblevne ejendomme i det åbne land. Puljen er målrettet kommuner, som har udarbejdet en egentlig afviklingsplan. I teksten til udmøntning af puljen skrives direkte, at der med puljen f.eks. kan skabes fokus på at frigøre større arealer til egentlige vindmølleparker. Frigørelsen af arealerne vil også løse et problem for ejerne af de berørte bygninger, som oftest ikke kan sælge dem på grund af manglende efterspørgsel og belåningsmulighed.

Regeringen tildeles karakteren 4 for et godt, men for lille initiativ.

FORSLAG OM AFLYSNING AF KYSTNÆRE VINDMØLLEPARKER

I energiforliget fra 2012, som alle Folketingets partier undtagen Liberal Alliance er med i, blev det aftalt at opføre en række mindre, kystnære vindmølleparker.[xiv] Forberedelsen med at finde egnede placeringer, udarbejde vurderinger af miljøpåvirkningen og gennemføre udbud af de i alt 350 MW har været i gang i de seneste fire år. Selv om Venstre er en del af energiforliget, og processen er så langt, at Vattenfall netop har vundet udbuddet med en pris, der ligger betydeligt under, hvad der blev krævet i udbuddet, ønsker regeringen ikke at opføre møllerne. Regeringens udmelding har skabt stor usikkerhed hos både vindmølle-

branchen og investorerne om, hvorvidt energiforliget fortsat er til at stole på. Som konsekvens heraf har investorer allerede nu meldt ud, at de ikke ønsker at byde på den kommende havmøllepark på Kriegers Flak.[xv] Regeringens udmeldinger risikerer både at fordyre opførelsen af fremtidige havmølleparker i Danmark og at skade de danske eksportmuligheder.

Regeringen tildeles karakteren -3 for den helt igennem skadelige håndtering af processen omkring de kystnære vindmølleparker.

FORSLAG OM FLYTNING AF PSO-AFGIFTEN FRA EL-PRISEN TIL FINANSLOVEN

EU-kommissionen meldte i 2014 ud, at den danske PSO-ordning har problemer på to områder. Den må ikke favorisere store energiforbrugere med rabatter, og den skal åbnes for vedvarende energianlæg i lande, som man har import og eksport af strøm med. Regeringen har uretmæssigt[xvi] fremstillet det, som om hele PSO-systemet er ulovligt, og har i sit udspil til en økonomisk 2025-plan medtaget et forslag om at flytte PSO-betalingen fra en omkostning ved el-forbrug til en betaling over finansloven. Tyskland, som fik samme melding fra Kommissionen, har derimod valgt at arbejde på at få godkendt en model, hvor støtten til vedvarende energi fortsat finansieres via en afgift på elforbruget, men hvor der åbnes for, at 5 % af det tyske udbud af vedvarende energi kan placeres i andre lande.[xvii] Danmark kan have klare fordele af at indgå en lignende aftale, men det ønsker regeringen ikke. Regeringens forslag om at flytte PSO til finansloven reducerer el-prisen og dermed tilskyndelsen til at spare på energien, hvilket må forventes at øge CO_2-udledningen.[xviii] Samtidig skaber regeringen en hidtil uset usikkerhed for niveauet af udbygningen af vedvarende energi.

Regeringen tildeles karakteren -3 for meldingen om at ville flytte PSO-betalingen.

FJERNELSE AF STØTTE TIL VARMEPUMPER OG GEOTERMI

Regeringen fjernede med finansloven for 2016 den aftalte støtte til installation af store varmepumper i fjernvarmesystemerne. Konsekvensen heraf er – sammen med den manglende reform af energiafgifterne – at indfasning af store varmepumper i fjernvarmen er blevet sat i stå eller erstattet af projekter, der baserer sig på ombygning til biomassefyret varmeproduktion. Herved mister Danmark en åbenlys god mulighed for at udnytte billig vindkraft til at producere klimavenlig fjernvarme, når der er masser af vindmøllestrøm i elnettet.[xix] I stedet fremmes nu øget brug af biomasse, som kunne have været brugt til bedre formål end simpel opvarmning. På samme måde har regeringen sagt stop for en fælles garantiordning, der efter fransk forbillede skulle være indført for at afbøde risici ved geotermiprojekter. Dette har stort set sat planlægningen af geotermiske anlæg i stå. Geotermisk varme kan ellers potentielt danne en rygrad i den fremtidige varmeforsyning i flere af de større danske byer.

Regeringen tildeles karakteren -3 for stop af allerede aftalt støtte til centrale teknologier som varmepumper i fjernvarmen og geotermi.

MANGLENDE AKTIVITET FOR OMLÆGNING AF ENERGIBESKATNINGEN

Den danske energibeskatning er baseret på så gamle forudsætninger, at den udgør en alvorlig hæmsko for valg af investeringer i fremtidsrettede energiløsninger. Trods heftig kritik fra den nuværende regering, da den sad i opposition, har denne endnu ikke fremlagt et samlet forslag til en hårdt tiltrængt modernisering af energibeskatningen. Konsekvensen af den manglende aktivitet er, at der mange steder tænkes i afbrænding af ubeskattet biomasse i stedet for investeringer i intelligente energiløsninger, der kan styrke udnyttelsen af el fra vindmøller. Dette gælder både for alternativer til oliefyret og i fjernvarmesystemerne. Også udviklingen af danske eksportorienterede energiløsninger forsømmes – den forældede beskatning fremmer "forkerte" teknologier som fx biomasse og giver ikke et nødvendigt markedstræk til udviklingen af nye intelligente løsninger, som understøtter behovet for integration og smart anvendelse af rigelig el fra danske vindmøller.

Regeringen tildeles karakteren -3 for ikke at tage hånd om det utidssvarende afgiftssystem og dermed de skadelige effekter, som den nuværende energibeskatning har for den grønne omstilling.

MANGLENDE AFKLARING AF NY MODEL FOR STØTTE TIL VEDVARENDE ENERGI FRA 2017

EU-kommissionen kom i 2013 med en ny forordning om statsstøtte til vedvarende energi. Her var der angivet, at midlertidige aftaler for 2015 og 2016 kunne etableres, hvorefter der skulle skabes et nyt støttesystem. For at investorer skal kunne foretage investeringer billigst muligt, skal de kende rammevilkårene i mange år fremover. Regeringen har imidlertid endnu ikke fremlagt forslag til, hvordan et kommende dansk støttesystem kan udformes, så det effektivt kan fortsætte omstillingen til vedvarende energi. Med denne langsommelighed introducerer regeringen en risiko, som får investorer til at afvente investeringer og formentlig også til tage en højere risikopræmie for investeringer. Det skal dog siges, at EU's statsstøtteregler ikke virker helt gennemtænkte, og at de derfor kan være svære at implementere på fornuftig vis.

Regeringen tildeles karakteren 0 for ikke i god tid at have fastlagt de fremtidige rammebetingelser for omstillingen til vedvarende energi.

ENERGIFORBRUG

GRØNNERE BOLIGJOB-ORDNING

Venstre lovede i valgkampen i 2015 at genindføre BoligJob-ordningen.[xx] Regeringen indgik derfor en bred aftale i 2015 om at genindføre BoligJobordningen frem til udgangen af 2017. Ordningen fik efter krav fra SF og Alternativet et større fokus på grønne indsatser i bygninger. Den er således nu splittet i to dele, som begge giver skattefradrag.[xxi] Den ene del retter sig mod bygningsforbedring – hovedsageligt med sigte på energibesparelser. Det vides dog endnu ikke, hvor stor en del af projekterne, som reelt fremskyndes pga. fradraget, eller om der vil blive tale om mindre projekter, der alligevel ville være blevet gennemført. Den anden del af ordningen giver fortsat skattefradrag for en række serviceydelser uden krav om grøn effekt.

Regeringen tildeles karakteren 2 for en omlægning af BoligJob-ordningen til en grønnere profil - som den dog kun gennemførte, fordi det var et krav fra forligspartnerne SF og Alternativet.

VEDTAGELSE AF BYGNINGSREGLEMENT 2015

Bygningsreglement 2015 er nu obligatorisk. Dette bygningsreglement er grundlæggende blevet til ved, at den hidtidige frivillige Bygningsklasse 2015, som var indskrevet i det tidligere bygningsreglement, er blevet ophøjet til standardkrav. Bygningsreglement 2015 er på nogle punkter forbedret i forhold til Bygningsklasse 2015. Blandt andet er der blevet justeret på en række fejl, herunder forskelsbehandling af fjernvarme og individuelle varmepumper, og der er indført to nye renoveringsklasser. Desværre var planlægningsfasen, hvori aktørerne var inddraget, alt for kort, så mange nødvendige større forandringer af bygningsreglementet er henvist til at vente med at finde sted til Bygningsreglement 2020.

Regeringen tildeles karakteren 4 som bestået, dog uden at have taget hånd om alle de påtrængende problemer.

REDUKTION AF ENERGISPAREFORPLIGTELSEN

Energiselskabernes forpligtelse til at medvirke til, at der spares på energien hos slutforbrugerne, er en del af energiforliget fra 2012, som løber frem til 2020, med en revision i 2015. Planen var, at 2015-revisionen skulle indebære en mulig omfordeling af spareindsatsen mellem energiselskaberne og være trådt i kraft pr. 1.1.2016. Aftalen er imidlertid endnu ikke på plads. Det samlede sparemål er fastlagt i energiaftalen og kan derfor ikke uden videre rokkes, mens selve udmøntningen bygger på indgåelse af frivillige aftaler med producenterne af de fire omfattede energiarter (el, gas, fyringsolie og fjernvarme). De fire parter har fremlagt fælles forslag til en ny frivillig aftale, hvori de foreslår deres samlede ansvar for spareindsatsen nedsat fra 12,2 PJ til 10,1 PJ., hvilket svarer til ca. 83 % af det samlede energisparemål. Der er derfor uklarhed om, hvem som har ansvaret for at nå de sidste 17 %.

Regeringen har i sit udspil til 2025-planen derfor valgt at lægge op til at reducere spareforpligtelsen med de omtalte 17 %, og økonomien til at opnå besparelserne reduceres med samme 17 %. Dette kan bringe energiforliget i fare. Den manglende aftale med selskaberne skaber usikkerhed om, hvor store energibesparelser hver enkelt af selskaberne skal levere. Herved reduceres muligheden for at indgå langsigtede aftaler om energibesparelser, hvilket fordyrer ordningen.

Regeringen tildeles karakteren -3 for sin passivitet med energispareordningen og sin accept af lavere energibesparelser i forslaget til Finanslov 2017.

MANGLENDE INDSATS FOR ENERGIBESPARELSER I BYGNINGER

Der er et stort behov for flere initiativer for at få energirenoveret danske bygninger. Regeringen har endnu ikke taget et eneste selvstændigt initiativ, men har dog heller ikke aflyst de initiativer og indsatser, som lå klar før regeringens tiltræden. Energisparemålet i statens bygninger var oprindeligt på 10 % i 2011 i forhold til 2006. Dette mål blev udskiftet med 14 % i 2020, også i forhold til 2006. Statsrevisorerne har undersøgt den hidtidige indsats og er kommet frem til, at staten i 2014 havde reduceret energiforbruget i egne bygninger med kun 2,4 % i forhold til 2006. Dette er i sagens natur meget langt fra en opfyldelse af målene i 2011 og 2020, så der er god grund til at forstærke indsatsen i de kommende år. Den eksisterende frivillige aftale om energibesparelser i offentlige bygninger med regioner og kommuner er udløbet, og der skulle have været vedtaget en ny for længst. Når det ikke er sket, skyldes det, at indgåelsen er blevet inddraget i en større forhandling om kommuners og regioners økonomi med regeringen.

Regeringen tildeles karakteren 0 for manglende indsats for energibesparelser i bygninger, for utilstrækkelige energibesparelser i statens bygninger og for manglende energispareaftale med kommuner og regioner.

LANDBRUG

LANDBRUGSPAKKE, SOM ØGER KLIMABELASTNINGEN

I december 2015 indgik de borgerlige partier forlig om en række tiltag, som både forsinker indsatsen over for vandmiljøet og øger udslippet af klimagasser fra landbruget. Der er en usikkerhed om omfanget af dette forøgede udslip. Da den daværende borgerlige opposition i november 2014 fremsatte et lignende forslag, beregnede den daværende regering, at det ville medføre en forøgelse af klimagasudslippet på ca. 1 mio. t CO_2-ækvivalenter/år.[1] Men i starten af 2016 vurderede V-regeringen og dens akademiske rådgivere (DCA-enheden på Aarhus Universitet), at det snarere var ca. ½ mio. t/år. Daværende miljø- og fødevareminister Eva Kjer-Hansen hævdede i december 2015, at pakken ville have en neutral klimaeffekt, når man medregner kulstoflagring i jord. Frem til 2013 medregnede Danmark som et

[1] CO_2-ÆKVIVALENTER ER ET MÅL FOR MÆNGDEN AF ALLE KLIMAGASSER OMREGNET TIL CO_2, UD FRA DERES KLIMAEFFEKT

af få EU-lande dette i sit klimaregnskab. Men det må vi ikke i perioden 2013-20.[xxii] Dermed er det beregningen uden kulstoflagring, som er den relevante i dag, dvs. at landbrugspakken øger udslip af klimagasser. Det øgede udslip af klimagasser som følge af landbrugspakken skyldes, at kvælstofnormer forhøjes, randzoner droppes, og at der kræves færre efterafgrøder.

Regeringen tildeles karakteren -3 for manglende indsats for reduktion af klimagasser fra landbruget og for Landbrugspakken, som i sig selv medfører en direkte forøgelse af klimagasudslip.

KOMPENSERENDE TILTAG I FORBINDELSE MED LANDBRUGSPAKKEN

Regeringen indregner som et af de kompenserende tiltag ifm. landbrugspakken en forventning om, at landbruget frivilligt vil anvende efterafgrøder for at afbøde virkningen af de øvrige tiltag.[xxiii] Men dette kan man netop ikke kalkulere med pga. frivilligheden. Ved indgåelsen af aftalen om Naturpakken i maj 2016 blev det aftalt at udvide de frivillige efterafgrøder med 66.000 ha. Men der er stadig ingen mekanisme, der tager højde for, hvis dette frivillige tiltag ikke sker i praksis. Regeringen regner endvidere med, at der vil komme en positiv miljøeffekt ud af en række målrettede virkemidler, der vil være i brug fra 2020. Der er imidlertid ikke fremlagt beregninger af klimaeffekten for disse. Man skelner her mellem virkemidler inden for og uden for dyrkningszonen. Førstnævnte kræver et datagrundlag, som endnu ikke er færdigudviklet, hvorfor det er usikkert, om de faktisk kommer i brug i 2020. Sidstnævnte omfatter bl.a. marine virkemidler som muslingeliner og stenrev, der ikke vil have nogen klimaeffekt, mens de såkaldte minivådområder, der også indgår som et virkemiddel, muligvis vil have en negativ klimaeffekt i form af øget afdampning af lattergas. Dette er imidlertid ikke undersøgt.

Regeringen tildeles karakteren 2 for de kompenserende tiltag ift. landbrugspakken, idet det er usikkert, hvorvidt og hvornår de modvirkende foranstaltninger vil rette op på forringelserne.

TRANSPORT

GRADVIS INDFASNING AF AFGIFTER PÅ ELBILER

Elbiler er vigtig del af den grønne omstilling og særligt et vigtigt bidrag til sænkning af CO_2-udslippet fra transportsektoren. Der er tale om ny teknologi, der har brug for hjælp i starten, så der sikres en hurtig udbredelse. Derfor er det besynderligt, at regeringen har fået gennemført en begyndende beskatning af elbiler. Man har valgt at beskatte elbiler baseret på energiforbruget, men ikke på den store mulighed, der ligger i nemt at få vedvarende energi ind i transportsektoren. De nye afgifter har i praksis betydet et næsten totalt stop for salget af elbiler i Danmark og vil dermed forlænge brugen af fossile brændstoffer. I 2016 er der til og med maj solgt 172 elbiler, mens der i alt blev solgt godt 4.500 elbiler i 2015.[xxiv]

Regeringen tildeles karakteren -3 for at have taget initiativ til at indføre afgift på elbiler på et tidspunkt, hvor elbilsalget fortsat har brug for at blive hjulpet på vej.

FORSLAG OM AT BESKÆRE TOGFONDEN OG SLØJFE ELEKTRIFICERING AF FLERE STRÆKNINGER

Efter at mange års nedprioritering af nye investeringer i den danske togtransport besluttede den tidligere regering at lave en massiv opgradering. Derfor blev der indgået en politisk aftale om at oprette en Togfond, som skulle skabe mulighed for at skabe hurtigere togtransport i alle egne af landet, således at tog i så høj grad som muligt kan konkurrere med mere forurenende transportformer som fx fly. Investeringerne er også nødvendige for at kunne sikre øget brug af el i togtransporten, hvilket er en gevinst i forhold til både nyindkøb af materiel, CO_2-udledning og luftforurening. Regeringens forsøg på at droppe Togfonden og sløjfe dele af den samlede jernbanepakke ved at ignorere et folketingsflertal er klart et skridt i den forkerte retning.

Regeringen tildeles karakteren -3 for forsøg på at bremse investeringer i jernbane-infrastrukturen og fjerne finansieringen heraf.

SÆNKNING AF REGISTRERINGSAFGIFT PÅ STORE BILER OG MOTORCYKLER

Regeringen har sænket registreringsafgiften på store biler og motorcykler, hvilket vil give anledning til flere og tungere biler med forbrændingsmotorer på vejene. Dette er mangel på rettidig omhu i en situation, hvor CO_2-udledningen fra vejtransporten stiger i Danmark, transportsektoren skal levere betydelige besparelser frem mod 2030, for at Danmark kan leve op til EU-reduktionsmålet for de ikke-kvotebelagte sektorer, og Danmark endvidere selv har et mål om at blive uafhængig af fossile brændsler senest i 2050.

Regeringen tildeles karakteren -3 for at reducere registreringsafgiften med det resultat, at der sælges flere og tungere benzin- og dieselbiler

MANGLENDE OPJUSTERING AF REGISTRERINGSAFGIFTEN FOR BENZIN- OG DIESELBILER

Rabatten på registreringsafgiften for særligt energieffektive køretøjer er ikke blevet reguleret siden 2007. Dengang indførtes en ordning, hvor man præmierer benzin- og dieselbiler, der kører længere end henholdsvis 16 og 18 km/l. Da bilerne generelt er blevet mere brændstofeffektive i den mellemliggende tid, betyder det, at biler, der i dag har et helt almindeligt km/l-forbrug, begunstiges unødigt skattemæssigt – faktisk præmierer man 90 % af de nye biler som om, de var særlig brændstoføkonomiske. Oven i købet præmierer man på grundlag af laboratorietests, selv om det er påvist, at biler i gennemsnit kører 35 % kortere på literen i den virkelige verden end på laboratorierne. Dermed har man skabt et betydeligt mersalg af biler i Danmark. Dette gælder både den nuværende og tidligere regeringer.

Regeringen tildeles karakteren 0 for ikke at tage initiativ til at rette op på afgiftssystemet, hvorfor der er skabt incitament til et stigende salg af benzin- og dieselbiler

PRIORITERING AF FLERE MOTORVEJE

Regeringen har tilkendegivet, at den fremover vil prioritere øget vejtrafik og flere motorveje[xxv] – til trods for, at der ikke er plads til flere forbrændingsmotorbiler i Danmark, hvis vi seriøst skal mindske CO_2-udledningen fra transportsektoren. Flere eller udvidede motorveje skaber blot mere transport og flere biler, og så skal vejene igen udvides efter få år. I regeringens 2025-plan har man bl.a. sat penge af til detailplanlægning af en havnetunnel i København. Til gengæld har man syltet de anbefalinger, som ligger i Trængselskommissionens rapport fra 2013, som kunne bidrage til at forebygge vækst i biltrafikken.

Regeringen tildeles karakteren -3 for at forberede flere motorveje, hvilket blot vil skabe mere trafik.

FORSKNING & UDVIKLING

TILSLUTNING TIL OBAMAS "MISSION INNOVATION"

Regeringen underskrev i forbindelse med klimakonferencen i Paris Obamas "Mission Innovation"-erklæring om at fordoble energiforskningsmidlerne frem mod 2020 for at styrke den energiteknologiske omstilling. Det er naturligvis positivt, at den danske regering valgte at bakke op, men alt andet ville også have været helt uforståeligt set i lyset af Danmarks solide grønne styrkepositioner, der skaber jobs og vækst, og dermed klare interesser i at fastholde forudsætningerne for, at danske virksomheder og vidensmiljøer også i fremtiden er i front på energiområdet. Eksport af energiteknologi udgør omkring 10 % af den samlede danske vareeksport – det er mere end i noget andet EU-land.[xxvi]

Regeringen tildeles karakteren 2 for at tilslutte sig erklæringen. Karakteren kommer ikke højere op, fordi det er så oplagt, at Danmark er med, og regeringen endnu ikke har sat handling bag ordene.

HALVERING AF DET STØRSTE ENERGIFORSKNINGSPROGRAM EUDP

Regeringen meldte i forbindelse med tilslutningen til "Mission Innovation" ud, at det for Danmarks vedkommende vil betyde, at regeringen i 2020 vil øremærke i alt 580 mio. kr. til initiativer inden for grønne energiteknologier ved hovedsageligt at styrke EUDP (Energiteknologisk udviklings- og demonstrationsprogram).[xxvii] En noget letkøbt hensigtserklæring, da programmets midler kort tid forinden var blevet mere end halveret til 182 mio. kr. i forbindelse med Finanslovsaftalen for 2016. Beskæringen vakte voldsom kritik fra en bred vifte af aktører på energiområdet. Ikke desto mindre er der i finanslovsforslaget for 2017

kun lagt op til at afsætte 53,1 mio. kr. – hvilket vil sige, at det endelige resultat endnu en gang afhænger af udfaldet af kampen med de øvrige forskningsområder om de forholdsvis begrænsede midler i forskningsreserven.

Regeringen tildeles karakteren -3 for sin utroværdige melding om at ville styrke energiforskningen, samtidig med at det største energiforskningsprogram er blevet kraftigt beskåret.

GENEREL NEDSKÆRING I DE OFFENTLIGE MIDLER TIL ENERGIFORSKNING

Det er under alle omstændigheder indlysende, at det ikke er nok at hæve midlerne i et enkelt af energiforskningsprogrammerne – det er de samlede midler, som bør øges, så de matcher den betydning, energiteknologieksporten har for Danmark sammenlignet med andre lande. De danske energiforskningsmidler lå i en årrække på godt 1 mia. kr. om året, men har været støt faldende i de seneste par år – og tog for alvor et dyk nedad i forbindelse med Finanslov 2016. I dag udgør energiforskningsmidlerne i Danmark en mindre andel af de samlede offentlige forskningsmidler end i bl.a. Tyskland og Sverige. Det er ikke kun EUDP, der har måttet holde for. Også Innovationsfondens midler til energi er blevet væsentligt beskåret, mens en stigende del af fondens midler går til eksempelvis fødevarer. Tilsvarende er det miljøteknolgiske udviklings- og demonstrationsprogram (MUDP), der blandt andet støtter projekter om bæredygtigt byggeri, blevet halveret i forbindelse med Finanslov 2016.

Regeringen tildeles karakteren -3, fordi der fortsat skal kæmpes fra tue til tue for at sikre offentlige energiforskningsmidler nok, trods energiområdets væsentlige betydning for dansk økonomi.

EU-POLITIK

PRIORITERING AF AT OPNÅ LAVEST MULIGE REDUKTIONSFORPLIGTELSE FOR DE IKKE-KVOTEBELAGTE SEKTORER

Regeringen har i det seneste år haft stærkt fokus på Kommissionens fordeling mellem EU-landene af EU's 2030-mål for de ikke-kvotebelagte sektorer, dvs. landbrug, transport og boliger. Det har fra starten været forventningen, at Danmark ville få en af de største nationale forpligtelser, fordi fordelingen baserer sig på landenes BNP pr. indbygger. Regeringen har derfor haft stærkt fokus på at sikre så stor fleksibilitet som muligt for, at Danmark kan opfylde sit mål. Da Kommissionen meldte sine mål ud i juli, lød det danske mål på 39 % i 2030 ift. 2005. Udnyttes Danmarks fleksibilitetsmuligheder fuldt ud, bliver der reelt tale om en forpligtelse på 33 % – eller en yderligere CO_2-reduktion i forhold til 2020 på kun 13 procentpoint. Dermed bliver forpligtelsen mindre end for blandt andet Tysklands vedkommende.[xxviii] Ikke desto mindre har energiministeren sagt, at regeringen vil arbejde for at forbedre mulighederne for at købe udledningsrettigheder i andre medlemslande, så indsat-

sen ikke nødvendigvis behøver at ske på dansk jord.[xxix] Dermed risikerer regeringen ikke at igangsætte initiativer, der vil sikre den nødvendige omstilling af de danske landbrugs- og transportsektorer.

Regeringen tildeles karakteren -3 for at have for stort fokus på at ville friholde de danske landbrugs- og transportsektorer mest muligt fra at skulle levere CO-reduktion frem mod 2030.

MINDRE PROAKTIV DANSK LINJE I KLIMAPOLITIKKEN I EU

Da regeringen trådte til, var det ventet, at der ville ske ændringer i den nationale energipolitik. Til gengæld var der en forventning om, at regeringen ville fastholde nogenlunde den samme linje i EU-politikken. Imidlertid har den danske regering forholdt sig forholdsvis tavst sammenlignet med tidligere og er ikke længere et af de lande, der presser på for en ambitiøs EU-linje i klimapolitikken for derved at danne modvægt til bl.a. Polen, som ønsker lavest mulige klimaambitioner. Danmark var således ikke at finde blandt gruppen af lande (Tyskland, Sverige, Østrig og Luxemburg), der på ministerrådsmødet i EU i marts 2016 understregede vigtigheden af europæisk grønt lederskab samt efterspurgte et højere ambitionsniveau i EU som konsekvens af den nye globale klimaaftale i Paris.[xxx] Lars Chr. Lilleholt kritiserede således ikke EU-Kommissionens udsendte notat for manglende ambition – i modsætning til flere af ovennævnte lande. Tværtimod bakkede den danske minister Kommissionens papir op. Også i forbindelse med de aktuelle forhandlinger om en revision af kvotehandelsdirektivet for perioden 2020-2030 sagde Lars Chr. Lilleholt på et ministerrådsmøde i juni, at EU bør blive ved med at være loyal over for de 2030-klimamål, som blev aftalt i oktober 2014. [xxxi] Dermed lægger den danske regering indirekte op til, at EU skal fortsætte i det tidligere fastlagte 2030-spor, dvs. uden at opjustere sine klimamål, selv om der sidenhen er kommet en ny international klimaaftale.

Regeringen tildeles karakteren 0 for sin EU-linje, hvor Danmark i mindre grad end tidligere er en klar fortaler for en ambitiøs EU-politik, der skal fremme vedvarende energi og energieffektivitet.

OPNÅELSE AF SÆNKET KRAV TIL DANSK AMMONIAKREDUKTION I NEC-DIREKTIVET

National Emission Ceilings-direktivet (NEC-direktivet) regulerer luftforurening med en række komponenter, herunder ammoniak. Ammoniak er ikke en drivhusgas, men når man reducerer ammoniak gennem biogasanlæg og gylleforsuringsanlæg, reducerer man samtidig udslippet af klimagasserne metan og lattergas. Thorning-regeringen aftalte både i FN's Göteborg-protokol og i forhandlingerne om NEC-direktivet, at Danmark skulle reducere sit ammoniak-udslip med 24 % inden 2020. Regeringen fik udarbejdet en rapport, som viste, at Danmark kunne opfylde dette ved blot at fortsætte med de initiativer, som vi allerede var i gang med. I foråret 2016 vedtog EU både 2020- og 2030 mål i NEC-direktivet. V-regerin-

gen kæmpede hårdt for at få svækket 2020-målsætningen, men kom ikke igennem med det. Til gengæld opnåede den at få fastsat Danmark's 2030-mål, så det er identisk med 2020 – dvs. at Danmark ikke skal foretage sig noget i de efterfølgende ti år på dette felt. Regeringens sænkede mål ift. ammoniak fjerner samtidig incitamentet til at gennemføre initiativer som gylleforsuring, der også ville reducere klimagasserne metan og lattergas. Hertil kommer, at EU-Kommissionen har foreslået, at NEC-direktivet også skal opstille reduktionsmål for metan, hvilket Danmark sammen med en række andre medlemslande har modsat sig – og det ser nu ud til at bortfalde.

Regeringen tildeles karakteren -3 for sin indsats for at opnå reduceret krav til Danmark og forringe EU's luftforureningsdirektiv.

INTERNATIONALT

TILSLUTNING TIL PARIS-AFTALEN

Danmark var med til at vedtage Paris-aftalen på COP21 i december 2015, men Danmark var usynlig i forhandlingerne og undlod på afgørende punkter at arbejde for, at Paris-aftalen blev stærk nok. De klimaplaner, som verdens lande indsendte til FN forud for COP21, er ikke tilstrækkeligt ambitiøse til at sikre, at den globale temperaturstigning holdes under 2 grader. Danmark kunne have arbejdet for, at Paris-aftalen kom til at indeholde en bestemmelse om, at landenes planer skulle revideres inden 2025, men regeringen valgte ikke at gøre dette.[xxxii] Paris-aftalen kom til at indeholde en skærpelse af den globale klimamålsætning, så målet ikke længere blot er at holde temperaturstigningen under 2 grader, men i stedet at holde stigningen "et godt stykke under 2 grader" og samtidig bestræbe sig på at holde stigningen nede på 1,5 grader. En logisk konsekvens af at vedtage et nyt globalt klimamål vil være at revurdere de målsætninger i Danmark og EU, som er sat med udgangspunkt i det gamle globale klimamål. Men regeringen har ikke taget initiativ til at skærpe det danske klimamål (tværtimod, se under *Nationale målsætninger* ovenfor), ligesom man som nævnt i afsnittet om *EU-politikken* har undladt at arbejde for en skærpelse af EU's mål. Regeringen tog heller ikke initiativ til hurtig ratifikation af Paris-aftalen, så Danmark kunne være med til at presse på for en hurtig ratifikation af aftalen i EU eller internationalt.

Regeringen tildeles karakteren 2 for at have tilsluttet sig Paris-aftalen, men det bemærkes, at forhandlingslinjen ifm. COP21 var problematisk, og at opfølgningen på aftalen er mangelfuld.

NEDSKÆRING AF KLIMAPULJEN TIL UDVIKLINGSLANDE

I forbindelse med de internationale klimaforhandlinger frem mod COP15 slog daværende og nuværende statsminister Lars Løkke Rasmussen fast, at de rige lande skulle bidrage med nye og ekstra midler til ulandenes indsats for at tilpasse sig klimaforandringerne og til

at omstille deres samfund, så de ikke er afhængige af fossile brændsler.[xxxiii] Danmark tilsluttede sig også målet om, at de rige lande skulle øge den globale klimafinansiering til 100 milliarder USD i 2020. Thorning-regeringen havde afsat 475 millioner kroner til en såkaldt "klimapulje", som udgør kernen i Danmarks bidrag til den internationale klimafinansiering, ligesom man havde et princip om ikke at finansiere klimapuljen med midler fra ulandsbistanden. I forbindelse med finansloven for 2016 skar regeringen klimapuljen ned til 270 millioner kroner, ligesom man brød med løftet om, at klimastøtten skulle ligge udover den almindelige ulandsbistand. Det var samtidig et klart signal til ulandene i forhandlingerne frem mod COP21 om, at man ikke kunne regne med, at Danmark ville tage løfter om klimafinansiering alvorligt. I forslag til finanslov for 2017 er der afsat 300 millioner kroner til klimapuljen.

Regeringens tildeles karakteren -3 for at skære klimapuljen hårdt og for at tage pengene hertil fra midler, som skulle have gået til at skabe udvikling for verdens fattigste mennesker.

KILDER

[i] Klimarådet (2015); *Grøn omstilling skal ske med omtanke*: http://www.klimarådet.dk/da/nyheder/groen-omstilling-skal-ske-med-omtanke

[ii] Jensen, Mads M., Berlingske (2015); *Klimaminister vil slække på ambitionerne*: http://www.politiko.dk/nyheder/klimaminister-vil-slaekke-paa-ambitionerne

[iii] Nielsen, Jørgen S., Information (2015); *SF-kritik: Lilleholt misbruger sine egne klimatal*: https://www.information.dk/indland/2015/09/sf-kritik-lilleholt-misbruger-egne-klimatal

[iv] Kaasgaard, Kasper, Altinget (2015); *Politisk enighed om dansk 2030-klimamål*: http://www.altinget.dk/artikel/politisk-enighed-om-danske-2030-klimamaal

[v] Energistyrelsen (2016); *Danmarks energi- og basisfremskrivning 2015*: https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Basisfremskrivning/basisfremskrivning_2015_gaahjemmoede_20160120.pdf

[vi] Sørensen, Peter B, Klimarådet (2016); *Afskaffelse af PSO-afgiften skruer op for Co_2-udledningen*: http://www.klimarådet.dk/da/nyheder/afskaffelse-af-pso-afgiften-skruer-op-co2-udledningen

[vii] Søndergaard, Peter & Brandstrup, Mads, Børsen (2015); *Minister skrotter danske klimamål*: http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/11/120547/artikel.html

[viii] Darby, Megan, Climate Change News (2016) *Belgium quits coal power with Langerlo plant closure* http://www.climatechangenews.com/2016/04/05/belgium-quits-coal-power-with-langerlo-plant-closure/

[ix] Rasmussen, Anders F. (2008); *Åbningstale i Folketinget*: http://www.stm.dk/_p_10562.html

[x] Rasmussen, Anders F. (2008); *Dokumentation: Foghs tale ved Venstres landsmøde*: https://www.information.dk/indland/2008/11/dokumentation-foghs-miljoetale

[xi] Færgeman, Thomas. Politiken (2015); *Venstre vil droppe målet om Danmark helt uden kul og olie*: http://politiken.dk/oekonomi/2050/energi/ECE2569215/venstre-vil-droppe-maalet-om-danmark-helt-uden-kul-og-olie/

[xii] Nielsen, Jørgen S., Information (2014): *For fjerde gang: Vindmøller på land billgst*: https://www.information.dk/indland/2014/11/fjerde-gang-vindmoeller-paa-land-billigst

[xiii] Finansministeriet (2015), *Styrket indsats for nedrivning og landsbyfornyelse*: https://www.fm.dk/temaer/vaekst-2015/styrket-indsats-for-nedrivning-og-landsbyfornyelse

[xiv] Energiaftalen 2012 ml. S, SF, R, V, K og Ø: http://www.efkm.dk/sites/kebmin.dk/files/klima-energi-bygningspolitik/dansk-klima-energi-bygningspolitik/energiaftale/Aftale%2022-03-2012%20FINAL.doc.pdf

[xv] Johansen, Mathias S., Ingeniøren (2016); *Hofor og tyske partnere opgiver at byde på havmølleparken Kriegers Flak*: https://ing.dk/andre-skriver/hofor-og-tyske-partnere-opgiver-byde-paa-havmoelleparken-kriegers-flak-185106

[xvi] "PSO'en" (2016): *Vestager: Vi har aldrig bedt Danmark om at skrotte Pso'en*: http://borsen.dk/nyheder/politik/artikel/1/324839/vestager_vi_har_aldrig_bedt_danmark_om_at_skrotte_psoen.html

[xvii] Klimarådet (2016): *Midt i en energiomstilling - udfordringer og løsninger for den danske PSO-ordning*; http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-867_en.htm

[xviii] Sørensens, Peter B., Klimarådet (2016): *Afskaffelse af pso-afgiften skruer op for CO_2-udledningen*: http://www.klimarådet.dk/da/nyheder/afskaffelse-af-pso-afgiften-skruer-op-co2-udledningen

[xix] Sørensen, Torben Ø., Dansk Fjernvarme (2014); *Vindenergi meget mere værdifuldt sammen med fjernvarme*: http://www.danskfjernvarme.dk/nyheder/nyt-fra-dansk-fjernvarme/arkiv/2014/141127vindenergi-meget-mere-vaerdifuld-sammen-med-fjernvarme

[xx] Larsen, Johan B.; *Valgløfte: Løkke vil genindføre håndværkerfradrag med tilbagevirkende kraft*: http://www.dr.dk/nyheder/politik/valgloefte-loekke-vil-genindfoere-haandvaerkerfradrag-med-tilbagevirkende-kraft

[xxi] Finansministeriet; *BoligJobordning*: https://www.fm.dk/temaer/boligjobordning

[xxii] Lilleholt, Lars Chr. (2016), Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet; Spørgsmål 551: http://www.ft.dk/samling/20151/almdel/mof/spm/551/svar/1310075/1613695.pdf

[xxiii] Regeringen, Konservative, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance; *Aftale om Fødevare- og landbrugspakke 2015:* http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Indsatser/Foedevare-_og_landbrugspakke/Aftale_om_foedevare-_og_landbrugspakken.pdf

[xxiv] Dansk Elbil Alliance; *Årlige salgstal for elbiler i Danmark*: http://www.danskelbilalliance.dk/Statistik/Salgstal_Aar.aspx

[xxv] Transport og Bygningsministeriet; *27 mia. til infrastruktur – 2025-planen viser vejen til vækst i Danmark*: http://www.trm.dk/da/nyheder/2016/27-mia-til-infrastruktur

[xxvi] Dansk Industri (2015); *Eksport af Energiteknologi*: https://di.dk/SiteCollectionDocuments/Energi%20og%20klima/Energiteknologi%20eksporten%202016.pdf

[xxvii] Energi- Forsynings og Klimaministeriet (2015) Danmark med i præsident Obamas "Mission Innovation": http://www.efkm.dk/nyheder/danmark-praesident-obamas-mission-innovation

[xxviii] EU Commission; Twitter (2016): https://twitter.com/EU_Commission/status/755743903475785729/photo/1?ref_src=twsrc%5Etfw

[xxix] Lilleholt, Lars C. Altinget (2016); *Vi skal se ud over den nationale næsetip*: http://www.altinget.dk/energi/artikel/lilleholt-vi-skal-se-ud-over-den-nationale-naesetip?ref=newsletter&refid=21600&SNSubscribed=true&utm_source=Nyhedsbrev&utm_medium=e-mail&utm_campaign=energi

[xxx] Rådsmøde miljøministre (2016) http://video.consilium.europa.eu/en/webcast/c30051e1-e264-4300-bf1b-e52532729bc5

[xxxi] Environment Council, Public session; http://video.consilium.europa.eu/en/webcast/d8957daf-7cec-47d1-921c-422cef928fc5

[xxxii] Energi-, Forsynings og Klimaministeriet (2015); Priorities for COP21 in Paris: Danish Ministry of Energy, Utilities and Climate (2015): *"Priorities for COP21 in Paris"*, http://www.efkm.dk/sites/kebmin.dk/files/klima-energi-bygningspolitik/priorities_for_cop21_in_paris.pdf

[xxxiii] Rasmussen, Lars L. (2009); *Address by H.E. Lars Løkke Rasmussen, Prime Minister of Denmark, at the Special Session on Climate Change at the Commonwealth Heads of Government Meeting in Port of Spain, Trinidad & Tobago*: http://www.stm.dk/_p_13004.html

KARAKTERER PÅ 7-TRINS-SKALAEN

Karakterskalaens syv trin, målopfyldelse og beståkravet.

KARAKTER	BETEGNELSE	BESKRIVELSE	ECTS
12	Den fremragende præstation	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler	A
10	Den fortrinlige præstation	Karakteren 10 gives for den fortrinlige præstation, der demonstrerer omfattende opfyldelse af fagets mål, med nogle mindre væsentlige mangler	B
7	Den gode præstation	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler	C
4	Den jævne præstation	Karakteren 4 gives for den jævne præstation, der demonstrerer en mindre grad af opfyldelse af fagets mål, med adskillige væsentlige mangler	D
02	Den tilstrækkelige præstation	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål	E
00	Den utilstrækkelige præstation	Karakteren 00 gives for den utilstrækkelige præstation, der ikke demonstrerer en acceptabel grad af opfyldelse af fagets mål	FX
-3	Den ringe præstation	Karakteren -3 gives for den helt uacceptable præstation	F

KILDE: MINISTERIET FOR BØRN, UNDERVISNING OG LIGESTILING